

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2024-03-08

Diarienummer:
AMN-2024-00120

Handläggare:
Walaa Tammela, Monika Lagerkvist

Uppföljning av arbetsmarknadsförvaltningens stöd till ukrainare

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** lägga ärendet till handlingarna.

Ärendet

Den 27 oktober beslutade nämnden att förvaltningen ska återkomma med en statusuppdatering på hur det går med utredningen om vad Uppsala kommun kan göra mer för att hjälpa ukrainarna som bor i vår kommun att snabbt komma i arbete (AMN-2023-00315).

I december fick nämnden information om arbetsmarknadsförvaltningens stöd till ukrainare för att de snabbt ska komma i arbete.

I detta ärende ges en statusuppdatering i huvudsak gällande förvaltningens och kommunledningskontorets stöd.

Beredning

Ärendet har beretts inom arbetsmarknadsförvaltningen och i samarbete med kommunledningskontoret som ansvarar för samordningen av kommunens mottagande av ukrainare enligt massflyktsdirektivet.

Föredragning

Kommunens uppdrag

Kommunen ska ta emot anvisade ukrainare enligt massflyktsdirektivet och tilldela dessa boende. Detta samordnas i Uppsala kommun av kommunledningskontoret. Just

nu är det cirka 490 ukrainare som bor i boende via kommunens mottagande. Enligt aktuella siffror från kommunledningskontoret ska Uppsala kommun under 2024 ta emot 133 personer varav cirka 40 procent enligt Migrationsverkets prognos är barn, hittills har kommunen tagit emot 51 personer. Cirka 70 personer har återvänt eller flyttat till annan kommun.

150 personer av de som är i arbetsför ålder har ett arbete. Exempel på arbeten de har är lokalvårdare, vårdbiträde, personal inom förskola och skola samt byggarbete. Ett tiotal arbetar som forskare på universitetet.

Sedan den 7 augusti 2023 erbjuder kommunen sfi-studier. Under sommaren 2023 var det 133 ukrainare som läste sfi via kommunen. Nu är siffran 69 personer. Förklaringen till nedgången i antal elever är bland annat att en del har gått vidare till att läsa svenska grund och ett 10-tal läser svenska på Uppsala universitet. Andra har gått vidare till arbete.

Arbetsmarknadsförvaltningens arbete till stöd för ukrainarna

Arbetsmarknadsförvaltningen har under perioden 2023 – 2024 haft ett projekt som heter Fast care – kompletterande utbildning som finansieras helt av medel från Europeiska socialfonden (ESF). Projektet har syftat till att öka målgruppens möjlighet till egen försörjning genom att erbjuda kommunal vuxenutbildning utifrån individens behov (utöver sfi och svenska som andraspråk) som Sfx medicin och pedagogik, engelska och samhällsorientering. Personalresurser under projektet består av en projektledare, en studie- och yrkesvägledare, sfi-mottagningen och lärare. Totalt har projektet arbetat med 22 deltagare men avslutas i mars månad då finansiering upphör.

Vuxenutbildningen har ansökt om statsbidrag för stimulansmedel av sfi för 2023 och bidraget kommer sannolikt att vara sökbart även 2024. Statsbidraget ska användas för att stimulera anordnandet av utbildning för personer som omfattas av massflyktsdirektivet.

Arbetsmarknadsavdelningen arrangerar rekryteringsmässor med jämna mellanrum, där företag från olika branscher är på plats och samtalar om jobb möjligheter. Mässorna är inriktade på olika branscher, exempelvis på vård, transport eller byggbransch. Rekryteringsmässor är öppna för alla arbetssökande mellan 16 och 65 år. Arbetsgivare brukar ta emot spontanansökningar och göra intervjuer. Kommunledningskontoret har stöttat arbetsmarknadsförvaltningen med att sprida informationen om dessa för att öka deltagandet bland ukrainarna i Uppsala.

Utbildnings- och jobbcoacher hjälper arbetssökande att hitta vägen till arbete eller studier. De erbjuder hjälp till exempel vid CV skrivning och intervju träning. När det gäller matchning av högutbildade med arbetslivserfarenhet är det främst kontaktvägar till arbetsgivare som utbildnings- och jobbcoacherna kan bidra med.

Kommunledningskontoret har ett samarbete med Beredskapslyftet som är finansierat av Europeiska socialfonden och har som mål att få ut 1200 ukrainare över hela Sverige i arbete. De arbetar bland annat med att matcha ukrainare till företag via jobbevent. Detta projekt kommer att fortsätta enligt uppgifter från kommunledningskontoret.

De av Europeiska socialfonden finansierade "Care"-projekten som avslutas i mars månad kommer inte att förlängas.

Civila samhällets stöd

Civilsamhället i Uppsala ger stöd i form av mat, kläder, samtalsstöd samt ordnar olika typer av aktiviteter för både barn och vuxna till exempel språkcaféer, idrott, läxhjälp, föräldrastöd, drama och yoga.

Arbetsförmedlingens ansvar

I regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen för 2024 framgår att de ska fortsätta arbetet med information om svensk arbetsmarknad. Syftet är att personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i enlighet med massflyktsdirektivet ska få information om svensk arbetsmarknad, få råd, tips och stöd om att söka jobb i Sverige, få sin kompetens kartlagd, samt att myndigheten ska underlätta för arbetsgivare att anställa personerna.

Ukrainare med uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet som behöver stöd i att söka arbete kan skriva in sig hos Arbetsförmedlingen genom att besöka ett servicekontor. Därefter erbjuds de ett planeringssamtal där bland annat viss kartläggning och information ingår. Arbetsförmedlingen har även ett brett utbud av stöd digitalt exempelvis genom poddar, filmer och webinarium. Ukrainare som har beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet samt är inskrivna på Arbetsförmedlingen kan ta del av vissa anställningsstöd, exempelvis nystartsjobb, etableringsjobb, introduktionsjobb och lönebidrag ([Är du från Ukraina? - Arbetsförmedlingen \(arbetsformedlingen.se\)](#)). Kommunledningskontoret i Uppsala informerar i kommunen mottagna ukrainare om vikten av att skriva in sig som arbetssökande för att få tillgång till stödet.

Förändringar framöver

EU:s massflyktsdirektiv löper ut den 4 mars 2025 och regeringen hänvisar till att det pågår diskussioner om en EU-gemensam lösning efter det. Regeringen har tagit fram ett utkast till lagrådsremiss: Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (Ju2024/00480). Uppsala kommun har beretts möjlighet att yttra sig, se yttrandet (**se bilaga 1**).

I lagrådsremissen föreslås bland annat att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska kunna folkbokföras tidigare än vad nuvarande reglering medger.

Det föreslås samtidigt vissa ändringar för att förtydliga nuvarande regelverk, bland annat att en utlänning som har ett giltigt uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, inte ska vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken eller ha rätt till insatser med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Av Uppsala kommuns yttrande (**bilaga 1**), framgår att det finns flera frågetecken om vad förändringarna innebär för kommunerna. Förvaltningen följer utvecklingen på området.

Ekonomiska konsekvenser

Utifrån nuvarande beslut föreligger inga ekonomiska konsekvenser. Med lagändringen som nämns i ärendet följer ekonomiska konsekvenser för kommunerna men de är i dagsläget svåra att överblicka.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 8 mars 2023
- Bilaga 1, Yttrande över lagrådsremiss: Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Kommunledningskontoret
YttrandeJustitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se ju.L5@regeringskansliet.seHandläggare:
Karin Sundström

Yttrande över remiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (Ju2024/00480)

Uppsala kommun har beretts möjlighet att yttra sig över ovan rubricerade remiss från Justitiedepartementet över lagrådsremiss förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd.

Uppsala kommuns övergripande synpunkter

Sammanfattningsvis ställer sig Uppsala kommun bakom ambitionen att underlätta för de som omfattas av massflyktsdirektivet, men ser det som en förutsättning att ersättningsstrukturer tydliggörs i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Kommunen ser att ett genomförande av förslagen i nuvarande form riskerar att leda till betydande utmaningar för kommunerna och riskerar att leda till sämre förutsättningar och kvalitet för de enskilda.

Det är staten som har övergripande och ekonomiska ansvaret för Sveriges mottagande av asylsökande och nyanlända. Kommunen ser en stor risk att förslaget kommer att innebära ökade kostnader för kommunen bland annat för kostande för ekonomiskt bistånd, hemtjänst och andra insatser via Socialtjänstlagen. Uppsala kommun vill understryka att finansieringsprincipen och dess andemening alltid skall gälla när staten vill utöka, ändra eller överföra uppgifter till den kommunala nivån. Uppsala kommun ser att dessa risker behöver hanteras i det fortsatta arbetet med förslagen för att säkerställa att ambitionen om förbättring för de enskilda ska kunna förverkligas.

Förslaget om avsaknad av rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner

Uppsala kommun avvisar förslaget att personer med tillfälligt skydd som folkbokförs ska undantas från rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. En sådan särreglering får betydande och oproportionerliga ekonomiska och andra konsekvenser för såväl enskilda som kommuner och behöver föregås av en betydligt mer gedigen beredningsprocess. Uppsala kommun noterar att förslaget innebär att kommunen kommer behöva kompensera för att en utlänning med tillfälligt skydd inte har rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. Förslaget innebär att en utlänning med tillfälligt skydd och som till exempel är pensionär eller ej har förmåga att arbeta, inte har rätt till pension eller sjukersättning. Det innebär att personen behöver ansöka om ekonomiskt bistånd för sina omkostnader

Insatser via Socialtjänstlagen

Med folkbokföring upphör rätten till bistånd enligt Lagen om mottagande av asylsökande (LMA) och utlänningar med tillfälligt skydd har då rätt att söka om insatser enligt socialtjänstlagen. Uppsala kommun noterar att förslaget skulle leda till ökade kostnader för dessa insatser som till exempel ekonomiskt bistånd, hemtjänst och bostad med särskild service med mera. Det ses som positivt att denna grupp kan få ta del av dessa insatser med det krävs det tydlighet kring hur kommunen ska kompenseras ekonomiskt för de ökade kostnaderna.

Förslagets ikraftträdande- och övergångsbestämmelse

Med folkbokföring upphör bistånd till kommunens boendeuppdrag enligt LMA och statlig ersättning till kommuner enligt gällande regelverk för nyanlända ska ta vid. Uppsala kommun kommer i slutet av 2024 ha drygt 600 personer som omfattas av massflyktsdirektivet boende i kommunala boenden och kommunen ser en risk att övergången kommer kräva mycket administration och de ökade kostnader som det innebär. Det är i dag oklart vad som händer efter 4 mars 2025 när tiden går ut för massflyktsdirektivet. Kommunen ser positivt på att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att se över vissa delar av bosättningsregelverket så att utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som har varit anvisade en kommun att ordna boende enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. eller bor i Migrationsverkets boende kan omfattas av anvisning enligt bosättningsregelverket i samband med folkbokföring.

Konsekvenser för den enskilde

Uppsala kommun noterar att det i lagförslaget framkommer att när en utlänning med tillfälligt skydd blir folkbokförd så upphör rätten till ersättning via LMA. Enligt förslaget ska den som blir folkbokförd få tillgång till etableringsinsatser och etableringsersättning. Handläggningstiden för båda dessa processer kan bli lång och det finns en stor risk att

personer kan bli utan ersättning under lång tid. Även ansökan om ekonomiskt bistånd kan bli utdragen, särskilt i ett inledande skede efter att lagen träder i kraft. Kommunen ser en risk att det kan bli en komplex handläggning av ekonomiskt bistånd för den här gruppen då många förutsättningar för bistånd kan bli svåra att utreda och att detta i sin tur kan medföra att enskilda människor blir drabbade. I praktiken kan det innebära att den enskilde kan behöva leva på en ersättning som är lägre än den ersättning enligt LMA de har idag.

Kommunen noterar att det finns risk för en högre tröskel för självförsörjning genom arbete. Till exempel skulle en ensamstående mamma till två barn i en storstadskommun behöver tjäna över 25 000 kr för att ha råd med hyra och inte hamna under skälig levnadsnivå. I Uppsala kommun ser vi att många utlänningar med tillfälligt skydd idag har arbete men att de efter att de blivit folkbokförda inte tjänar tillräckligt för att klara sin försörjning och därför kommer tvingas söka om ekonomiskt bistånd (det beror främst på att de då behöver betala hyra och andra boendekostnader). Det är negativt både för den enskilda personen och för kommunen.

Konsekvenser för kommunen

Förslagen kan medföra ökade kostnader för kommunerna, då en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd som folkbokförs vid behov kommer att kunna beviljas ekonomiskt bistånd och andra insatser som kommuner ger med stöd av socialtjänstlagen. Enligt förslaget kan viss ersättning för ekonomiskt bistånd och vissa andra insatser dock utgå till kommunerna men här vill Uppsala kommun understryka att kommunen ska ersättas fullt ut för de insatser som kommer behöva vidtas för att leva upp till de skyldigheter kommunen åläggs. Uppsala kommun ser utmaningar att handlägga till exempel ekonomiskt bistånd till denna grupp de då många förutsättningar för bistånd kan bli svåra att utreda samt att förslaget innebär avsaknad av rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling

John Hammar

Ordförande

Sekreterare